

МАЛИЦЬКИЙ Павло Іванович [рос. Малицкий Павел Иванович] (1851–1919), випускник КДА – церк. педагог, історик, краєзнавець.

Нар. у с. Дворянщина (Покровське) Кирсанівського пов. Тамбовської губ. (нині – с. Граждановка Бондарського р-ну Тамбовської обл.) у сім'ї священика. Після закінчення 2-го Тамбовського ДУ (1862–68) і Тамбовської ДС (1868–74) навчався на церковно-істор. відділенні КДА (1874–78). На 3-му курсі підготував канд. твір «Ансельм, архиепископ Кентерберийский» (рукопис зберігається в ІР НБУВ), що здобув схвальний відгук професора КДА О. В. Розова і був оцінений Радою КДА на засіданні від 29.04.1877 як «очень хороший». Наприкінці 4-го курсу склав магістерські іспити (05.05.1878) та прочитав пробні лекції (19.05.1878; 23.05.1878, 29.05.1878) із загальної церк. історії та історії Рос. Церкви. Закінчив КДА зі ступ. канд. богослов'я (ухвалу Ради КДА від 31.05.1878 затверджено митрополитом Київським і Галицьким Філофеем (Успенським) 14.06.1878), отримавши право на здобуття ступ. магістра на підставі захисту друкованої дис. без додаткових випробувань.

Наказом обер-прокурора Св. Синоду від 26.10.1878 був призначений на посаду викладача церк. історії Тульської ДС, де служив до 1912. Входив до складу семінарського Правління (з 1882) та Тульської єпархіальної училищної ради (1884–86); був помічником інспектора (1886–93). З 1898 – член Тульського історико-археол. тов-ва, Губернського стат. ком-ту та Тимчасової ювілейної комісії з підготовки до святкування 100-ліття Тульської єпархії. Упродовж багаторічної сумлінної пед. і наук. діяльності у Тульській ДС отримав численні відзнаки. Був нагороджений орденами Св. Анни 3-го (19.07.1891) і 2-го (06.06.1904) ступ., Св. Володимира 4-го ступ. (06.05.1909).

Восени 1912, завершивши пед. діяльність у духовному відомстві, обійняв посаду інспектора народних уч-щ Сокольського пов.

Гродненського учбового округу. У 1914 вийшов у відставку і повернувся до Тули.

Помер на 68-му році життя, зазнавши жорстокого побиття під час «реквізиції» майна колишньої Тульської ДС. Похований на Всіхсвятському кладовищі у Тулі. 07.09.2004 на будинку родини Малицьких по вул. М. Смирнова (колишня Фоминська) було встановлено меморіальну дошку, згодом зняту і викинуту на смітник новими власниками будинку (знайдена співробітниками музею «Тульський некрополь» і передана на зберігання до Церковно-археол. кабінету Тульської ДС).

М. відомий як автор підручників із загальної та рос. церк. історії, що використовувались у навч. процесі духовних семінарій, церковно-учительських шкіл та гімназій Мін-ва народної просвіти передреволюц. доби, витримали по кілька перевидань (деякі з них здійснено нещодавно) і набули поширення не лише в Росії (зокрема, підручник М. з історії християн. Церкви вийшов друком у перекладі болг. мовою в Софії у 1951).

Один із найвизначніших тульських краєзнавців кін. XIX – поч. XX ст., М. здійснив вагомий внесок у вивчення церк. історії Тульщини – зокрема, як гол. упорядник і редактор фундаментальної праці «Приходы и церкви Тульской епархии» (1895), що досі не втратила свого значення і залишається в сучасному дослідницькому обігу. Опублікував низку брошур історико-церк. і релігійно-просвітницького змісту. Протягом кількох десятиліть був одним із авторів ж-лу «Тульские епархиальные ведомости».

Осн. тв.: Народное образование и женские епархиальные училища в царствование Александра II. – Тула, 1880. – 20 с.; Руководство по истории Русской Церкви : курс 5-го класса духовных семинарий. – Тула, 1880. – 318 с.; Пашковцы и их богословские тенденции. – Тула, 1881. – 39 с.; Жуковский как моралист. – Тула, 1883. – 13 с.; Руководство по истории Русской Церкви : в 3 вып. – Вып. 1. – Тула, 1888. – [2], XII, 319 с.; Вып. 2. – М., 1889. – [2], II, 116, 2 с.; Вып. 3. – М., 1890. – 96 с.; 2-е изд., испр. – М., 1891–1894; 3-е изд., испр. – СПб., 1897–1902; 4-е изд. – Пг., 1915–1916; 5-е изд. – М., 2000. – 463 с.; Приходы и церкви Тульской епархии : Извлечение из церковно-приходских

летописей. – Тула, 1895. – 781 с.; 2-е изд., испр. и доп. – Тула, 2010. – 568 с.; К столетию Тульской епархии. – Тула, 1899. – 7 с.; Пономарь – сто лет назад : Очерк из истории Тульской епархии. – Тула, 1899. – 8 с.; Анафематствование еретиков, или обряд православия в связи с историческими причинами его возникновения. – Тула, 1902. – 17 с.; Преподобный старец Серафим, великий подвижник Саровской пустыни. – Тула, 1903. – 42 с.; Саровская пустынь и великий подвижник ее, преподобный старец Серафим. – Тула, 1903. – [2], XI, 97 с.; Тула. Исторический очерк города. – Тула, 1903. – 32 с.; Два очерка: I. Душа человеческая по природе христианка. II. Как душа человеческая стояла за учение Христа, или Торжество церкви над врагами. – Тула, 1904. – 61 с.; История христианской Церкви. – Вып. 1. – Тула, 1909. – [2], IV, 194 с.; Вып. 2. – Тула, 1910. – IV, 308 с.; Вып. 3. – XII, 324 с.; 2-е изд. – Тула, 1912–1913; 3-е изд. – Сергиев Посад, 1916; Уроки по истории христианской Церкви : в 2 вып. – Вып. 1. Общая церковная история; Вып. 2. Русская церковная история. – Тула, 1910; 2-е изд. – Тула, 1911–1912; 3-е изд. – Тула, 1914; 4-е изд. – Сергиев Посад, 1916; Без Христа и совести : Очерк немецких зверств на войне. – Сергиев Посад, 1916. – 58 с.; История на христианската Църква (Четива). – София, 1951. – 159 с.

Арх.: ІР НБУВ. – Ф. 304. – Дис. 689.

Опубл. дж.: Протоколы заседаний Совета Киевской духовной академии за 1876–1877 учебный год. – К., 1877. – С. 364–367; Списки окончивших курс в Тамбовской духовной семинарии // Тамбовские Ев. – 1879. – № 19. – Ч. офиц. – С. 187; Высочайшие награды // ЦВед. – 1891. – № 30. – С. 264; 1904. – № 18–19. – С. 182; 1909. – № 18–19. – С. 124; Чествование преподавателя Тульской семинарии П. И. Малицкого по поводу исполнившегося 25-летия его службы // Тульские Ев. – 1904. – № 1–2. – Ч. неофиц. – С. 14–23; Адрес-календарь и справочная книжка Гродненской губернии на 1914 год. – Гродна, 1913. – С. 123; Об установке мемориальной доски Малицкому П. И.: Решение Тульской гор. Думы от 28.04.2004 №40/781 // Тула. – 2004. – 12 мая. – С. 21.

Літ.: Павел Иванович Малицкий (1851–1919 гг.) // Вестник Тульской православной классической гимназии. – 2000. – № 3. – С. 122–125; Зарудская И. К. Малицкий Павел Иванович // Тульский биограф. словарь. – Т. 3. – Тула, 2002. – С. 137; Кузнецова Е. И. Педагог, краевед, историк Церкви П. И. Малицкий // Провинциальное духовенство дореволюционной России : сб. науч. трудов Всерос. заоч. конф. – Вып. 2. – Тверь, 2006. – С. 310–314; Майоров М. В. Самая знаменитая книга // Малицкий П. И. Приходы и церкви Тульской епархии: Извлечение из церковно-приходских летописей. – Тула, 2010. – С. 551–567; Він же. Малицкий – педагог, историк, краевед // Тени старинного кладбища: Всехсвятский некрополь в Туле : Краеведческий сб. / под. ред. М. В. Майорова. – Тула, 2011. – С. 120–129; Панфилова М. История Малицкого // Тульские Ев. – 2011. – № 4 (119). – С. 6; Горчакова М. Памяти Людмилы Малицкой. – Режим доступу: <http://tula-seminary.ru/zhizn-seminarii/all-news/9-2011/413-22->. – Назва з екрана.

С. Л. Кузьміна, М. Л. Ткачук

МАЛИШЕВСЬКИЙ Іван Гнатович [рос. Малышевский Иван Игнатьевич] (13[25].07.1828–11[23].01.1897), випускник і викладач КДА – церк. історик, славіст, агіограф, богослов, педагог, громадський діяч.

Нар. у м-ку Негневичі Новогрудського пов. Мінської губ. (нині – Новогрудського р-ну Гродненської обл. Республіки Білорусь) у сім'ї уніатського священника. Під час навчання у Жировицькому ДУ (1837–43) приєднався до православ'я. Після закінчення Мінської ДС (1843–49) навчався у КДА (1849–53), де здобув ступ. магістра богослов'я і словесних наук (ухвалу академ. Конференції від 10.08.1853 затверджено указом Св. Синоду 22.05.1855). Випускний твір присвятив темі: «Рассеяние народа Божия среди язычников как средство приготовления его к принятию Мессии».

Після закінчення КДА залишений на посаді бакалавра рос. церк. і цивільної історії (з 31.10.1853). З 09.06.1861 – екстраорд., з 01.05.1862 – орд. професор істор. наук. Після створення окремої каф-ри рос. цивільної історії (з 10.12.1863) посідав каф-ру рос. церк. історії. У різні роки викладав також франц. мову (05.02.1857–17.02.1863) та вчення про рос. розкол (30.07.1858–01.01.1862; 27.08.1865–15.08.1869). З 28.09.1869 – заслужений орд. професор КДА. 04.06.1873 захистив на засіданні Ради КДА (за участю офіц. опонентів проф. О. Д. Воронова і проф. П. О. Терновського) 2-томну працю «Александрійский Патриарх Мелетий Пигас и его участие в делах Русской Церкви» (К., 1872–73), здобувши ступ. д-ра богослов'я (затверджений Св. Синодом 20.09.1873).

Викладацьку діяльність поєднував із адм. роботою. Був членом внутр. Правління КДА (з 26.10.1866); помічником ректора по церковно-істор. відділенню (15.08.1869–17.08.1884), в. о. ректора академії (14.12.1882–01.03.1883). Входив до складу Правління КДА (18.09.1884–11.01.1897). Згідно з указом Св. Синоду від 14.03.1863 виконував функції цензора ж-лу «Вестник Юго-Западной и